

FUQAROLIK JAMIYATI VA DAVLAT XIZMATINING O'ZARO ALOQASI

Begzod Xolmaxammadovich Sarimsakov
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi
Boshqaruv samaradorligi agentligi
Namangan viloyat filiali bosh inspektori

 Annotatsiya: Ushbu maqolada davlat fuqarolik xizmati va fuqarolik jamiyatining o'zaro aloqasi keng yoritilgan. Shuningdek, maqolada fuqarolik jamiyati sharoitida davlat fuqarolik xizmati, uni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari yuzasidan atroflicha fikr mulohazalar keltirilgan. Maqolaning maqsadi — Fuqarolik jamiyati va davlat xizmati o'zaro aloqasini imkon qadar chuqur tadqiq etishdan iborat.

 Kalit so'zlar: Fuqarolik jamiyati, davlat fuqarolik xizmati, davlat boshqaruvi, siyosiy partiyalar, vakillik organlari, elektron hukumat, raqamli davlat xizmatlari.

 Abstract: This article provides a comprehensive examination of the relationship between the civil service and civil society. It also presents detailed discussions on the role of the civil service in the context of civil society and the specific features of its organization under such conditions. The purpose of the article is to conduct an in-depth study of the interaction between civil society and the civil service.

 Keywords: civil society, civil service, public administration, political parties, representative bodies, e-government, digital public services.

 Аннотация: В данной статье всесторонне рассматривается взаимосвязь государственной гражданской службы и гражданского общества. Кроме того, подробно анализируются роль государственной гражданской службы в условиях гражданского общества и особенности ее организации в данном контексте. Цель статьи — провести углубленное исследование взаимосвязи гражданского общества и государственной гражданской службы.

 Ключевые слова: гражданское общество, государственная гражданская служба, государственное управление, политические партии, представительные органы, электронное правительство, цифровые государственные услуги.

Kirish. Zamonaviy siyosiy va ijtimoiy falsafada fuqarolik jamiyati hamda davlat institutlari o'rtasidagi o'zaro munosabatlar masalasi muhim nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Davlat va jamiyat o'rtasidagi o'zaro aloqalar tizimi demokratik boshqaruvning barqarorligini ta'minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, fuqarolik jamiyatining shakllanishi va rivojlanishi davlat boshqaruvi tizimining samaradorligini oshirish, davlat hokimiyati organlarining ochiqligi va hisobdorligini ta'minlash hamda jamiyat manfaatlarini ifodalashda muhim rol o'ynaydi. Fuqarolik jamiyati va davlat xizmati o'rtasidagi munosabatlar zamonaviy davlat boshqaruvi nazariyasining muhim yo'nalishlaridan biridir. Davlat xizmati davlat siyosatini amalga oshiruvchi institutsional mexanizm bo'lsa, fuqarolik jamiyati davlat hokimiyati faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini amalga oshiruvchi hamda fuqarolarning manfaatlarini ifodalovchi ijtimoiy institut sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli davlat xizmati va fuqarolik jamiyati o'rtasidagi o'zaro hamkorlik demokratik boshqaruv tizimining muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Fuqarolik jamiyati institutlari davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirishda, davlat xizmatining ochiqligi va shaffofligini ta'minlashda hamda davlat organlari faoliyatining samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, jamoatchilik nazorati, fuqarolik tashabbuslari, nodavlat notijorat tashkilotlari, ommaviy axborot vositalari hamda boshqa ijtimoiy institutlar davlat xizmatining jamiyat manfaatlariga xizmat qilishini ta'minlashga yordam beradi. Fuqarolik jamiyati va davlat xizmatining o'zaro aloqasi ijtimoiy falsafada davlat va jamiyat o'rtasidagi dialektik munosabatlar sifatida talqin qilinadi. Bu jarayonda davlat fuqarolik jamiyatining rivojlanishi uchun zarur bo'lgan huquqiy va institutsional sharoitlarni yaratadi, fuqarolik jamiyati esa davlat faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini amalga oshirish orqali davlat boshqaruvining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bugungi kunda demokratik davlatlarda fuqarolik jamiyati institutlari davlat boshqaruvi tizimining muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Davlat xizmatining samaradorligi ham ko'p jihatdan fuqarolik jamiyati institutlari bilan o'zaro hamkorlik darajasiga bog'liq bo'ladi. Shu sababli fuqarolik jamiyati va davlat xizmati o'rtasidagi munosabatlarni ilmiy jihatdan tahlil qilish davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Fuqarolik jamiyati va davlat xizmati o'rtasidagi munosabatlar masalasi ko'plab siyosiy faylasuflar, sotsiologlar va davlat boshqaruvi nazariyotchilari tomonidan o'rganilgan. Ushbu tadqiqotlarda fuqarolik jamiyati davlat hokimiyatini cheklovchi, muvozanatni ta'minlovchi hamda fuqarolar manfaatlarini ifodalovchi muhim ijtimoiy institut sifatida talqin qilinadi.

Fuqarolik jamiyati tushunchasi siyosiy falsafa va ijtimoiy nazariyada muhim kategoriyalardan biri hisoblanadi. Ushbu tushuncha davlatdan nisbatan mustaqil bo'lgan hamda fuqarolarning ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy manfaatlarini ifodalovchi ijtimoiy institutlar majmuasini anglatadi. Fuqarolik jamiyati g'oyasi qadimgi davrlardan boshlab siyosiy-falsafiy tafakkurda muhim o'rin egallab kelgan. Qadimgi yunon faylasufi Aristotel jamiyatni siyosiy hamjamiyat sifatida talqin qilib, fuqarolarning davlat boshqaruvida faol ishtirok etishini demokratik boshqaruvning

muhim sharti deb hisoblagan . Aristotelga ko'ra, davlatning asosiy vazifasi fuqarolarning umumiy manfaatlarini ta'minlashdan iborat bo'lib, bu jarayonda fuqarolarning siyosiy faolligi muhim ahamiyat kasb etadi. Yangi davr siyosiy falsafasida fuqarolik jamiyati tushunchasi yanada rivojlandi. Ingliz faylasufi John Locke fuqarolik jamiyatini davlat hokimiyatini cheklovchi va fuqarolarning tabiiy huquqlarini himoya qiluvchi ijtimoiy institut sifatida talqin qilgan . Uning fikricha, fuqarolik jamiyati davlat hokimiyatining haddan tashqari markazlashuviga qarshi muvozanat mexanizmi vazifasini bajaradi. Fransuz faylasufi Jan Jak Russo fuqarolik jamiyati va davlat o'rtasidagi munosabatlarni "ijtimoiy shartnoma" nazariyasi orqali tushuntiradi . Russoning fikricha, davlat hokimiyati fuqarolarning umumiy irodasiga asoslanishi kerak. Bu jarayonda fuqarolik jamiyati fuqarolarning siyosiy faolligini ta'minlovchi muhim ijtimoiy institut sifatida namoyon bo'ladi. Nemis faylasufi Jorj Vilgelm Fridrix Hegel fuqarolik jamiyatini davlat va oila o'rtasidagi ijtimoiy makon sifatida talqin qiladi . Hegelning fikricha, fuqarolik jamiyati iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy munosabatlar tizimini o'z ichiga olgan murakkab ijtimoiy tuzilma hisoblanadi. Yana bir nemis faylasufi Karl Marks fuqarolik jamiyatini iqtisodiy munosabatlar tizimi bilan bog'lab tahlil qiladi . Marksga ko'ra, fuqarolik jamiyati jamiyatning iqtisodiy tuzilmasi bilan uzviy bog'liq bo'lib, davlat institutlari ham aynan shu iqtisodiy munosabatlar asosida shakllanadi. Zamonaviy siyosiy nazariyada fuqarolik jamiyati tushunchasi yanada keng talqin qilinadi. Italiyalik siyosiy mutafakkir Antonio Gramsci fuqarolik jamiyatini davlat hokimiyatiga muqobil ijtimoiy makon sifatida talqin qiladi . Uning fikricha, fuqarolik jamiyati jamiyatdagi madaniy va mafkuraviy jarayonlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Amerikalik siyosatshunos Robert Putnam fuqarolik jamiyatining rivojlanishini ijtimoiy kapital tushunchasi orqali izohlaydi . Uning fikricha, fuqarolar o'rtasidagi o'zaro ishonch, hamkorlik va ijtimoiy tarmoqlar fuqarolik jamiyatining asosiy elementlari hisoblanadi. Zamonaviy demokratik davlatlarda fuqarolik jamiyati davlat boshqaruvi tizimining muhim tarkibiy qismi sifatida qaraladi. Fuqarolik jamiyati institutlari davlat hokimiyati faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini amalga oshirish, fuqarolarning manfaatlarini ifodalash hamda davlat boshqaruvi jarayonlarida fuqarolar ishtirokini ta'minlash orqali demokratik boshqaruvning barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Fuqarolik jamiyati institutlari tarkibiga quyidagilar kiradi:

- nodavlat notijorat tashkilotlari
- jamoat birlashmalari
- kasaba uyushmalari
- ommaviy axborot vositalari
- mustaqil ekspert hamjamiyatlari
- fuqarolik tashabbuslari
- siyosiy partiyalar

Mazkur institutlar davlat boshqaruvi tizimi faoliyatini takomillashtirishda ham muhim rol o'ynaydi. Davlat xizmati va fuqarolik jamiyati o'rtasidagi samarali hamkorlik demokratik boshqaruv tizimini mustahkamlash, davlat organlari

faoliyatining ochiqligi va shaffofligini ta'minlash hamda jamiyat manfaatlarini amalga oshirish uchun zarur shartlardan biri hisoblanadi.

Davlat xizmatida insoniy kapital va etika masalalari juda muhim o'rin tutadi. Zamonaviy davlat boshqaruvi tizimining samaradorligi ko'p jihatdan davlat xizmatida faoliyat yuritayotgan inson resurslarining sifatiga bog'liqdir. Davlat fuqarolik xizmati tizimining institutsional rivojlanishi nafaqat tashkiliy-huquqiy mexanizmlarga, balki davlat xizmatchilarining kasbiy salohiyati, axloqiy qadriyatlari va ijtimoiy mas'uliyatiga ham bevosita bog'liq. Shu sababli davlat xizmatida insoniy kapitalni rivojlantirish hamda axloqiy tamoyillarni mustahkamlash zamonaviy davlat boshqaruvi nazariyasining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Davlat xizmati tizimida insoniy kapital tushunchasi davlat xizmatchilarining bilim darajasi, kasbiy malakasi, boshqaruv kompetensiyalari, ijtimoiy tajribasi hamda axloqiy fazilatlari majmuasini anglatadi. Insoniy kapital davlat boshqaruvi tizimining intellektual va professional salohiyatini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. Davlat xizmatchilarining bilim va malaka darajasi qanchalik yuqori bo'lsa, davlat boshqaruvi tizimining samaradorligi ham shunchalik yuqori bo'ladi. Insoniy kapital nazariyasi iqtisodiyot va ijtimoiy fanlarda XX asrning ikkinchi yarmida keng rivojlandi. Mazkur nazariyaning asoschilaridan biri amerikalik iqtisodchi Gary Becker bo'lib, u insoniy kapitalni iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biri sifatida talqin qilgan. Bekkerning fikricha, insonning bilimlari, malakasi va kasbiy ko'nikmalari iqtisodiy hamda ijtimoiy taraqqiyotning muhim resursi hisoblanadi. Davlat boshqaruvi tizimida insoniy kapital konsepsiyasi davlat xizmatchilarining professional tayyorgarligi, boshqaruv madaniyati hamda strategik fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish zarurligini taqozo etadi. Zamonaviy davlat boshqaruvi tizimida insoniy kapitalni rivojlantirish quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

- davlat xizmatchilarini professional tayyorlash va qayta tayyorlash;
- davlat xizmatida meritokratiya tamoyillarini joriy etish;
- boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish;
- davlat xizmatchilarining innovatsion fikrlashini shakllantirish.

Davlat xizmatida insoniy kapitalni rivojlantirish davlat boshqaruvi tizimining institutsional barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Chunki professional va malakali davlat xizmatchilari davlat siyosatini samarali amalga oshirish, ijtimoiy muammolarni hal qilish hamda jamiyat manfaatlarini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Davlat xizmatida insoniy kapital masalasi bilan uzviy bog'liq bo'lgan yana bir muhim jihat – bu davlat xizmatchilarining etik me'yorlari va axloqiy mas'uliyatidir. Davlat xizmati jamiyat manfaatlariga xizmat qiluvchi ijtimoiy institut sifatida davlat xizmatchilaridan yuqori darajadagi axloqiy mas'uliyatni talab qiladi. Davlat xizmatchilarining etik me'yorlari masalasi siyosiy falsafada muhim o'rin tutadi. Qadimgi yunon faylasufi Aristotel axloqiy fazilatlarni davlat boshqaruvi faoliyatining asosiy tamoyillaridan biri sifatida ko'rsatgan. Aristotelning fikricha, davlat boshqaruvi bilan shug'ullanuvchi shaxslar adolat, halollik va mas'uliyat kabi axloqiy fazilatlarga ega bo'lishlari zarur. Yangi davr siyosiy falsafasida davlat boshqaruvi va axloqiy mas'uliyat masalalari yanada chuqur tahlil qilingan. Nemis faylasufi Immanuel Kant

axloqiylikni inson faoliyatining universal tamoyili sifatida talqin qilgan . Kantning fikricha, davlat xizmatchilarining faoliyati umumiy axloqiy tamoyillarga asoslangan bo'lishi kerak. Davlat boshqaruvi nazariyasida etik me'yorlar davlat xizmatchilarining professional faoliyatini tartibga soluvchi muhim omil hisoblanadi. Davlat xizmatchilari o'z faoliyatida qonuniylik, halollik, xolislik, shaffoflik va jamoat manfaatlariga sodiqlik kabi tamoyillarga amal qilishlari zarur. Davlat xizmatida etik me'yorlarning muhimligi korrupsiyaga qarshi kurash jarayonida ayniqsa yaqqol namoyon bo'ladi. Davlat xizmatchilarining axloqiy mas'uliyati davlat boshqaruvi tizimida korrupsiya xavfini kamaytirishga xizmat qiladi. Amerikalik siyosatshunos Devayt Valdo davlat boshqaruvi nazariyasida etik qadriyatlarining muhimligini alohida ta'kidlagan . Uning fikricha, davlat boshqaruvi tizimining samaradorligi nafaqat institutsional mexanizmlarga, balki davlat xizmatchilarining axloqiy qadriyatlariga ham bog'liq.

Davlat xizmatida etik tamoyillar quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

- davlat xizmatchilarining halolligi;
- jamoat manfaatlariga sodiqlik;
- siyosiy xolislik;
- korrupsiyaga qarshi murosasizlik;
- professional mas'uliyat.

Mazkur tamoyillar davlat xizmatchilarining kasbiy faoliyatini tartibga soluvchi muhim axloqiy me'yorlar hisoblanadi. Davlat xizmatchilarining etik madaniyati davlat boshqaruvi tizimining legitimligini ta'minlashda ham muhim rol o'ynaydi. Agar davlat xizmatchilarining faoliyati jamiyat tomonidan adolatli va halol deb qabul qilinsa, fuqarolarning davlat hokimiyatiga bo'lgan ishonchi ham ortadi. Zamonaviy davlat boshqaruvi tizimida davlat xizmatchilarining etik madaniyatini rivojlantirish uchun maxsus institutsional mexanizmlar joriy etilmoqda. Jumladan, ko'plab davlatlarda davlat xizmatchilari uchun etik kodekslar qabul qilingan bo'lib, ular davlat xizmatining axloqiy tamoyillarini belgilab beradi. Davlat xizmatida etik me'yorlarning rivojlanishi fuqarolik jamiyati institutlari bilan ham bevosita bog'liqdir. Fuqarolik jamiyati institutlari davlat xizmatchilarining faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini amalga oshirish orqali davlat xizmatida halollik va shaffoflik tamoyillarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Zamonaviy demokratik davlatlarda davlat xizmatida insoniy kapitalni rivojlantirish hamda etik qadriyatlarni mustahkamlash davlat boshqaruvi tizimini modernizatsiya qilishning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida qaraladi. Chunki professional, mas'uliyatli va halol davlat xizmatchilari mavjud bo'lmagan jamiyatda samarali davlat boshqaruvi tizimini shakllantirish qiyin. Shu sababli davlat xizmatida insoniy kapitalni rivojlantirish va etik qadriyatlarni mustahkamlash davlat boshqaruvi tizimining barqarorligi, fuqarolik jamiyatining rivojlanishi hamda demokratik boshqaruv tamoyillarining qaror topishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Davlat fuqarolik xizmatining samarali faoliyat yuritishi nafaqat tashkiliy-huquqiy mexanizmlar, balki uning axloqiy va falsafiy tamoyillari bilan ham bevosita bog'liqdir. Zamonaviy davlat boshqaruvi tizimida fuqarolik xizmatining asosiy mezonlaridan biri sifatida insonparvarlik (gumanizm) va adolat tamoyillari alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu tamoyillar davlat xizmatining mazmun-mohiyatini

belgilab beruvchi muhim falsafiy va ijtimoiy mezonlar sifatida qaraladi. Davlat boshqaruvining insonparvarlik mohiyati, avvalo, davlat faoliyatining markazida inson manfaatlari turishi bilan belgilanadi. Bu tamoyilga ko'ra, davlat organlari va ularning xodimlari faoliyatining asosiy maqsadi jamiyat a'zolarining huquq va erkinliklarini ta'minlash, ularning farovonligini oshirish hamda ijtimoiy adolatni qaror toptirishdan iboratdir. Insonparvarlik tamoyili davlat xizmatini byurokratik tizimdan inson manfaatlarga xizmat qiluvchi ijtimoiy institut sifatida talqin qilish imkonini beradi. Falsafa tarixida insonparvarlik g'oyasi qadimgi davrlardan boshlab muhim o'rin egallab kelgan. Masalan, Platon o'zining siyosiy-falsafiy qarashlarida davlat boshqaruvi jamiyatdagi umumiy ezigulikni ta'minlashga xizmat qilishi kerakligini ta'kidlagan. Uning fikricha, davlat boshqaruvchilari jamiyat manfaatini shaxsiy manfaatlardan ustun qo'ygan holda faoliyat yuritishi zarur. Bu g'oya hozirgi zamon davlat xizmatining insonparvarlik mohiyatini tushunishda ham muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, Aristotel davlatning asosiy vazifasi fuqarolarning baxtli hayotini ta'minlashdan iborat ekanligini ta'kidlab, davlat boshqaruvi faoliyatida adolat va ezigulik tamoyillari ustuvor bo'lishi zarurligini qayd etgan. Uning fikricha, davlat fuqarolar o'rtasida adolatli munosabatlarni ta'minlagan taqdirdagina barqaror rivojlanishi mumkin. Zamonaviy siyosiy-falsafiy nazariyalarda ham insonparvarlik va adolat tamoyillari davlat xizmatining muhim mezonlari sifatida e'tirof etiladi. Jumladan, amerikalik faylasuf Jon Ravls o'zining adolat nazariyasida jamiyatni tashkil etuvchi institutlar, jumladan davlat boshqaruvi tizimi ham adolat prinsiplariga asoslanishi zarurligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, adolat — bu jamiyat institutlarining eng muhim fazilatidir. Shu sababli davlat xizmatida qabul qilinadigan qarorlar barcha fuqarolarga nisbatan teng va adolatli bo'lishi kerak. Fuqarolik xizmatida insonparvarlik tamoyili, avvalo, fuqarolarga xizmat qilish madaniyati orqali namoyon bo'ladi. Zamonaviy davlat boshqaruvi nazariyalarida davlat xizmatchilari "hokimiyat vakillari" emas, balki jamoatchilik manfaatlarga xizmat qiluvchi professional mutaxassislar sifatida qaraladi. Bu yondashuv davlat boshqaruvining xizmat ko'rsatishga yo'naltirilgan modelini shakllantirishga xizmat qiladi.

Davlat fuqarolik xizmatida insonparvarlik tamoyilining amaliy ifodasi sifatida quyidagi jihatlarni ko'rsatish mumkin:

- fuqarolarning huquq va erkinliklariga hurmat bilan munosabatda bo'lish;
- davlat xizmatlari ko'rsatishda ochiqlik va shaffoflikni ta'minlash;
- fuqarolarning murojaatlarini adolatli va tezkor ko'rib chiqish;
- davlat xizmatlaridan foydalanishda teng imkoniyatlarni yaratish;
- aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarini qo'llab-quvvatlash.

Mazkur tamoyillar davlat xizmatining jamiyat bilan o'zaro ishonchli munosabatlarni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Adolat tamoyili esa davlat boshqaruvi tizimining barqarorligi va legitimligini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir. Adolat tamoyili davlat xizmatida qarorlar qabul qilish jarayonining xolisligi, qonuniyligi va tenglik asosida amalga oshirilishini nazarda tutadi. Bu tamoyilga ko'ra, davlat organlari o'z faoliyatida har qanday diskriminatsiya yoki manfaatlar to'qnashuviga yo'l qo'ymasligi lozim. Adolat g'oyasi falsafada muhim

nazariy asosga ega. Masalan, Immanuel Kant davlat faoliyatining asosiy maqsadi inson sha'ni va qadr-qimmatini himoya qilishdan iborat ekanligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, har bir inson o'z-o'zicha qadriyat bo'lib, davlat siyosati ana shu prinsipga asoslanishi zarur. Shuningdek, nemis faylasufi Vilgelm Fredrix Gegel davlatni ijtimoiy adolatni ta'minlovchi oliy institut sifatida talqin qiladi. Gegelning fikriga ko'ra, davlat fuqarolik jamiyati manfaatlarini uyg'unlashtirish orqali jamiyatdagi ijtimoiy muvozanatni ta'minlaydi. Davlat fuqarolik xizmatida adolat tamoyilining muhim jihatlaridan biri meritokratiya prinsipi hisoblanadi. Ushbu prinsipga ko'ra, davlat xizmatiga qabul qilish, lavozimga tayinlash va xizmat bo'yicha ko'tarilish jarayonlari xodimlarning bilim, malaka va professional salohiyatiga asoslanishi lozim. Bu esa davlat xizmatida korrupsiya, nepatizm va boshqa salbiy holatlarning oldini olishga xizmat qiladi. Bugungi kunda O'zbekistanda davlat fuqarolik xizmatini isloh qilish jarayonida aynan insonparvarlik va adolat tamoyillariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Davlat boshqaruvi tizimini modernizatsiya qilish doirasida davlat xizmatlarining ochiqligi, shaffofligi hamda fuqarolar manfaatlariga yo'naltirilganligi ta'minlanmoqda. Bu jarayon davlat xizmatining jamiyat oldidagi mas'uliyatini oshirish bilan birga, fuqarolar ishonchini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, davlat fuqarolik xizmatida insonparvarlik tamoyilini mustahkamlash uchun davlat xizmatchilarining axloqiy madaniyati va kasbiy etikasini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida davlat xizmatchisining professional kompetensiyasi bilan bir qatorda uning axloqiy fazilatlar ham muhim mezon sifatida baholanadi. Davlat xizmatida insonparvarlik va adolat tamoyillarini ta'minlash quyidagi ijtimoiy natijalarga olib keladi:

- davlat boshqaruvi tizimining samaradorligini oshiradi;
- fuqarolarning davlat organlariga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi;
- ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi;
- korrupsiya va byurokratik to'siqlarni kamaytiradi;
- fuqarolik jamiyatining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Shunday qilib, fuqarolik xizmatining insonparvarlik va adolat tamoyillari davlat boshqaruvi tizimining falsafiy asoslarini tashkil etadi. Ushbu tamoyillar davlat xizmatining ijtimoiy yo'naltirilganligini, fuqarolar manfaatlariga xizmat qilishini hamda jamiyatda adolatli ijtimoiy munosabatlarning qaror topishini ta'minlaydi. Shu bois davlat fuqarolik xizmatini rivojlantirish jarayonida mazkur tamoyillarni amaliy boshqaruv tizimiga chuqur singdirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021. – 464 b. ISBN 978-9943-6992-3-6.
2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy tiklanishdan milliy yuksalish sari. – Toshkent: Yoshlar nashriyot uyi, 2019. – 160 b. ISBN 978-9943-5530-5-7.
3. Aristotle. Politics. Translated by C.D.C. Reeve. – Indianapolis: Hackett Publishing Company, 1998.
4. Aristotle. Nicomachean Ethics. – Oxford: Oxford University Press, 2009.

5. Becker G.S. Human Capital. 3rd ed. – Chicago: University of Chicago Press, 1993.
6. Gramsci A. Selections from the Prison Notebooks. – New York: International Publishers, 1971.
7. Hegel G.W.F. Elements of the Philosophy of Right. – Cambridge: Cambridge University Press, 1991.
8. Kant I. Groundwork of the Metaphysics of Morals. – Cambridge: Cambridge University Press, 1997.
9. Kant I. The Metaphysics of Morals. – Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
10. Locke J. Two Treatises of Government. – Cambridge: Cambridge University Press, 1988.
11. Marx K. A Contribution to the Critique of Political Economy. – Moscow: Progress Publishers, 1977.
12. Plato. The Republic. – Indianapolis: Hackett Publishing Company, 1992.
13. Putnam R.D. Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy. – Princeton: Princeton University Press, 1993.
14. Rawls J. A Theory of Justice. Revised ed. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1999.
15. Rousseau J.-J. The Social Contract and Other Later Political Writings. – Cambridge: Cambridge University Press, 1997.
16. Waldo D. The Administrative State. – New York: Ronald Press Company, 1948.
17. Denhardt R.B., Denhardt J.V. The New Public Service: Serving, Not Steering. 4th ed. – New York: Routledge, 2015.
18. OECD. Public Service Leadership and Capability. – Paris: OECD Publishing, 2019.
19. UNDP. Governance for Sustainable Human Development. – New York: United Nations Development Programme, 1997.
20. World Bank. World Development Report 2017: Governance and the Law. – Washington, DC: World Bank, 2017.
21. Ergashev I. Fuqarolik jamiyati nazariyasi. – Toshkent: Akademiya, 2018.
22. Ismoilov B. Davlat boshqaruvi nazariyasi. – Toshkent: TDYU, 2021.
23. Abdullayev Q. Davlat fuqarolik xizmati: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Lesson Press, 2023.
24. Mamasiddiqov M.M. Davlat boshqaruvi. – Toshkent: Fan, 2020.
25. Yusupov S. Zamonaviy davlat boshqaruvi asoslari. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2022.
26. Raximov A. Davlat boshqaruvida inson kapitali. – Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyoti, 2021.
27. Madrahimov T. Fuqarolik jamiyati institutlari va demokratik islohotlar. – Toshkent: Akademnashr, 2019.

28. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat xizmatini rivojlantirish agentligi. Davlat fuqarolik xizmatini rivojlantirish konsepsiyasi va metodik materiallar. – Toshkent, 2023.
29. Bahridinov S.B., Tillaev B.A. Davlat fuqarolik xizmati tizimini zamonaviy standartlar asosida tashkil etish // Science and Education. – 2026. – Vol. 7, No. 3. – B. 821–826.
30. O‘zbekiston Respublikasining “Davlat fuqarolik xizmati to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ-788-son, 2022-yil 8-avgust.
31. O‘zbekiston Respublikasining “Jamoatchilik nazorati to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ-474-son, 2018-yil 12-aprel.
32. O‘zbekiston Respublikasining “Nodavlat notijorat tashkilotlari to‘g‘risida”gi Qonuni. Yangi tahrir.
33. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yangi O‘zbekiston ma’muriy islohotlarini amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni. PF-269-son, 2022-yil 21-dekabr.